

Kitzbergi koolituba.

Täna 100 aastat tagasi

Koostanud emeriitprofessor **H e i n o R a n n a p**

1. oktoober

■ Kaug-Ida sõjaraskuste mõju on jõudnud Saaremaale. Kuressaare 3-klassilise linnakoolile on antud 20 püssi ja 1000 padrunit, et kooliõpilastele püssilaskmist õpetada.

■ Puškini tütarlaste gümnaasium Tartus tähistab 5. aastapäeva, peokõne teemal “Komeniuse kasvatusteaduslisest tähendusest”. Koolis on 418 kasvandikku (100 mõisnike ja ametnike last, 15 vaimulike, 156 kodanike, 114 talurahva ja 2 välismaalaste last), 32 pedagoogi, neist 15 naist.

2. oktoober

■ Postimehe joonealusena ilmub A. Kitzbergi külajutt “Hennu veli”. Autor kirjutab toleaeagsest koolist, tuginedes oma elukäigule. Koolihoone kohta tähendab ta: “...nagu siirakis (aabitsas) lugeda seisis: “muna on ümmargune, maja on neljakandiline” – see koolimaja oli ka just neljakandiline, vist oma neli sülda pikk ja neli lai.

■ Heinaste 3-klassilises merekoolis algab õppetöö. Direktor N. Raudsepp teatab, et vastu võetakse veel neid, kes “purjulaewade pääl 12 kuud merd on sõitnud”.

■ Tallinnas Harju uulitsas avab proua Melanie E. Lehtmets Naisrätsepa Töökooli, kus õpetus Berliini akadeemia Saksa, Inglise ja Pariisi meetodi järgi ning kestab kolmest kuust kolme aastani.

3. oktoober

Narva Kreenholmis algab poisikestele soldatite tarkuse õpetamine. 80 poissi saavad punase äärega valged mütsid

ja punaste “õlalappidega” valged särgid ning mustad rihmad vööle. Poiste polk hakkab õppusi pidama pühapäeviti.

4. oktoober

■ Tallinna saabub Peterburist erirongiga rahvahariduse minister kindralleitnant Glasow. Ta on Tallinna koolidega väga rahul ja lubab parandada kooliõpetajate palgatingimusi, vanadele õpetajatele on juba rajatud “pelgupaiku”.

■ Sakala edastab klatši ebausklikust Koikküla valla Kakku kooli õpetajast, kes teenija haigestumisel kutsunud arsti asemel Koikküla nõia haiget tohterdama.

■ Rishki Westnik: Väandra kurtummade koolil on teiste Baltimaade koolide hulgas iseäraline seisund, sest ta ei kuulu Riia õppekonna valitsuse alla. Kooliõpetajateks on isegi Saksamaa alamad. See kool olla meie maal ainuke, kus vene keelt ei õpetata.

5. oktoober

Teel Riiga peatub rahvahariduse minister kaks päeva Tartus, kus tutvub ülikooli ja professoritega, “vaatab üle” reaalkooli, Puškini ja kroonugümnaasiumi ning korporatsiooni Estonia ruumid ja korporandid. Keiser on andnud üliõpilastele loa kanda jälle “värvimütse” ja eritähistusi.

6. oktoober

Tartu lastevanemate delegatsioon on ministri jutul Kommertshotellis, kus annab üle palve, et gümnaasiumis lubataks õpetada eesti keelt. Palvekiri võetakse armulikult vastu.

9. oktoober

Postimees aitab leida Ees-Kaukaasia Allmäe üheklassilisele ministeeriumikoolile abikooliõpetajat, kes peale prii korteri, kütte ja valgustuse saab 240 rubla aastapalka ja 15 rubla reisiraha. Soovitav aga oleks, et õpetaja oskaks juhatada muusikakoori.

12. oktoober

Tartu ülikooli nõukogu valib eestlasest meditsiinidoktori, hilisema sanitaar-kindralmajori ja akadeemiku Aleksander Paldrocki ülikooli eradotsendiks, kes hakkab "ettelugemisi pidama dermatoloogia ja kurjatõbe kohta".

13. oktoober

■ Kuressaares lõpeb nn koolipoiste sõda, mis tekkis kahe nädala eest linnakooli ja gümnaasiumi õpilaste tülist. Laadaplatsil toimusid igapäevased lahingud. "200 koolipoissi, kus hulgas ka palju kingsepa ja rätsepa õpipoissa oli, hakkasivad esiti kiwidega, lingudega wastaseid pilluma, kuna viimaks tormijooksul rusikad ja kepid platsi astusivad, mille tagajärjel paljud pärast weriste peadega koju läksivad."

■ Tartu poisslaste gümnaasiumile antakse Eesti- ja Liivimaa talurahvaseaduste väljaandja, Tartu ülikooli taasavamise lubaja mälestuseks uus nimi: Öndsä Keisri Aleksander I nimeline gümnaasium.

14. oktoober

Maalikunstnik Paul Raud, kes pärast Rooma ja Müncheni loominguperioodi asus elama Tallinnasse, alustab maalimise ja joonistamise õpetuse andmisega oma kodus.

15. oktoober

■ Vennad Kriisad seadistavad Rõuge kihelkonnakoolimajas üles omatehtud 6-registrilise ja pedaaliga suure orel. Postimees kirjutab: "Wäljastpoolt on orel väga nägus ja kena: kõik nikerdused, wärwimine, kuldamine ja hõbetamine on väga puhtalt ja ilusasti tehtud."

■ Tartu koolide hulgas on ka Allee uulitsal asuv Abi-Seltsi Talvekool, kus algab tütarlaste õpetamine J. Kuusiku juhendamisel.

17. oktoober

Samaara kubermangu Novousenski kreisi Baltiski küla kool ja kirik otsivad Ristirahva Pühapäevalehe kaudu luteriusulist köster-kooliõpetajat, kellele semstvo maksab 300 rbl 50 lapse õpetamise eest ning koguduse orel mängimise ja kiriklike talituste toimetamise eest aastas 150 rbl.

18. oktoober

■ Ka Jõhvi kihelkonnas, kus karjalapsed enamuses nüüd vabad, algab vallakoos õppetöö.

■ Läänemaal Paatsalu vallas õnnistatakse sisse ruumikas valge koolimaja. Selle ministeeriumikooli juhataja hr Vaga veenab lastevanemaid selles, et kooli eesmärk pole lapsi venestada, nagu külades arvatakse, vaid neile hea haridus anda.

20. oktoober

Tallinna Nikolai gümnaasiumi ülemate klasside õpilased mitme õpetaja juhatusel sõidavad neljaks päevaks Peterburi "õpetlikule teekonnale".

21. oktoober

Tallinna saabuvad Peterburi 2. gümnaasiumi kasvandikud, kelle "õpetlise reisi eesmärk on Tallinna, kui õige wana linna iseärasusi tundma õppida".

22. oktoober

Ajaleht Teataja edastab Riia õpperingkonna ülema teate: siiani pidid gümnaasiumid ja reaalkoolid iga kord, kui nad tahtsid õpperaamatu asemel teise tarvitusele võtta, selleks paluma luba õpperingkonna valitsuselt. Nüüd on kuraator teatanud, et õpikute vahetamise lubamine antakse kooliõpetajate nõukogule.

24. oktoober

■ Trükist ilmub K. Jaiki 80-leheküljeline "Tütarlaste röömu laulik", kus 126 "kõige uuemat ja ilusamat praeguse aja lauldawamat laulu". Siin on rohkesti luuletekste, mida tunti ja lauldi, alates J. W. Jannseni "Ma olen röömus laulumees" kuni "Lilla istus kammeris".

■ Narva Peetri koguduse Naisterahwa-Selts korraldab Wõitleja ruumes näitusmüügi, mille sissetulek läheb koguduse koolimaja ehitamiseks, "sest ei wõi mitte unustada, et rahwa elujõud ühelt poolt noorsoo hariduses seisab, – kool on aga hariduse wäljalaotamise kohaks," lisab Postimees.

■ Kuressaare koolipoistesõjast hoogu saanud Tallinna noored peavad Alemanni ja Wittenhofi uulitsate vahelisel heinamaal Teataja teatel "suurt lahingut, millest wast saajapealine poisikeste ja noortemeeste hulk (nende seas oli ka linna- ja tehnikakooli mütsid näha) osa wõttis. Sõjariistadeks oliwad rusikad, kiwid, kaikad, ühel wälkus ka rewolwer käes".

29. oktoober

Soomes Harju põllutöökoolis algab Teataja andmetel sügisene õppetöö. Kevadel lõpetas seal kolm eestlast. Kuna kodumaal põllutöökoolid puuduvad, on seal nüüd kümme meest siit õppimas, sest sel sügisel astusid sinna poisid Torist, Suure-Jaanist, Pilistverest, Maarja-Magdaleenast ja Kolga-Jaanist.

30. oktoober

Olewik teatab, et Eestimaa mõisnikud on oma viimasele koosolekul otsustanud neljale külakooliõpetajale, kes 25 aastat on olnud kooliõpetaja ametis, 25 rubla aupalka määrata.

Järgneb.